

RUDNIAŃSKI

Park Krajobrazowy

MINI PRZEWODNIK

ZESPÓŁ PARKÓW
KRAJOBRAZOWYCH
WOJEWÓDZTWA
MAŁOPOLSKIEGO

Wydawca:
Zespół Parków Krajobrazowych
Województwa Małopolskiego

ul. Vetulaniego 1A
31 – 227 Kraków
www.zpkwm.pl

Redakcja:
Jerzy Zawartka

Teksty:
Piotr Dmytrowski, Anna Gał, Marek Kołodziej

Zdjęcia:
Piotr Dmytrowski, Anna Gał, Marek Kołodziej, Piotr Sułek,

Projekt, Skład, Druk:
Daunpol Sp. z o.o.
Wydawnictwo Kartograficzne
ul. St. Konarskiego 3, 01-355 Warszawa
tel./fax. 22-664-37-20, 22-664-50-91
www.daunpol-pilot.com.pl

Copyright by:
Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Małopolskiego

Egzemplarz bezpłatny

ISBN 978-83-7475-898-7

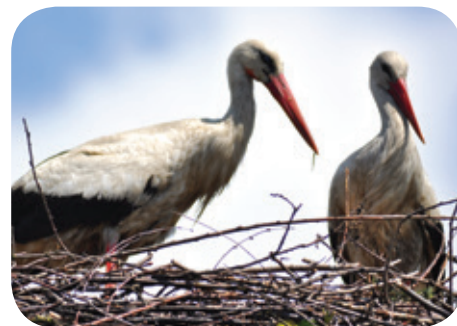
KRAKÓW 2013

RUDNIAŃSKI

Park Krajobrazowy

Krajobraz Rudniańskiego Parku Krajobrazowego

Bociany na gnieździe

RUDNIAŃSKI PARK KRAJOBRAZOWY

Rudniański Park Krajobrazowy jest najmniejszym parkiem krajobrazowym w Małopolsce. Jednak na tak małym obszarze znajduje się wiele bardzo cennych miejsc i obiektów przyrodniczych, związanych zarówno z przyrodą ożywioną, jak i nieożywioną. Bez wątpienia warto wybrać się tu na krótką wycieczkę kulturalno - przyrodniczą. Z jednej strony zabytki Poręby Żegoty i Alwerni, z drugiej przepiękne tereny dwóch rezerwatów: Doliny Potoku Rudno i Kajasówki. Jak widać każdy turysta znajdzie coś dla siebie.

INFORMACJE OGÓLNE

Park położony jest pomiędzy Alwernią na północnym-zachodzie oraz Czernichowem na południowym-wschodzie. Zajmuje powierzchnię 5 813,9 ha i zlokalizowany jest na terenie trzech gmin: Alwerni, Czernichowa oraz Krzeszowic. Został powołany w 1981 roku. Na jego obszarze znajduje się kilka dużych kompleksów leśnych: Las Orlej, Czarny Las, Las Kosiarz, Soswica, a także mniejszych, położonych w okolicach Alwerni, Okleśnej oraz Kamienia. Obejmuje też duży fragment malowniczej doliny potoku Rudno, od którego pochodzi nazwa parku.

WALORY PARKU

BUDOWA GEOLOGICZNA

Budowa geologiczna terenu Rudniańskiego Parku Krajobrazowego, jak i całego obszaru podkrakowskiego, jest niezwykle ciekawa, ale i skomplikowana. Park leży na południowych krańcach Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej, a dokładniej w obrębie kilku jednostek geologicznych zwanych zrębami tektonicznymi oraz zapadliskami. Pierwsze z nich to struktury tektonicznie wyniesione, drugie - obniżone. Do zrębów na terenie Parku zaliczyć należy: zrąb Garbu Tenczyńskiego, Zrąb Kajasówki oraz system zrębów nadwiślańskich (wzgórze Ratowej i Mirowskie), natomiast do zapadlisk: Zapadlisko Rybnej i Zapadlisko Cholerzyn-Półwieś. Powstanie opisywanych struktur związane było z nasuwaniem się płaszczowin karpackich, co przyczyniło się do popękania i zuskokowania występujących tu skał.

Kamieniołom na wzgórzu Winnica koło Mirowa

Elementy wyniesione zbudowane są przede wszystkim z wapieni górnojurajskich. Ich odsłonięcia można zaobserwować w kilku nieczynnych kamieniołomach (Ratowa, Rusocice, Mirów, Kajasówka) oraz formach skałkowych w rejonie Podłęża, Rusocic, Doliny Rudna oraz w tak zwanych Skałkach Gaudynowskich, położonych nieopodal miejscowości Poręba Żegoty. Z kolei geologiczne elementy obniżone, czyli zapadliska, wypełnione są osadami neogeńskimi i czwartorzędowymi w postaci iłów i piasków.

CZY WIESZ ŻE?

W geologicznej przeszłości, w permie (około 300-250 mln lat temu) na terenie podkrakowskim istniało wiele czynnych wulkanów. Śladami ich istnienia są niektóre, możliwe do zobaczenia skały jak np. porfir w kamieniołomie Orlej.

Ciekawostką tego terenu jest występowanie porfiru - skały magmowej wieku permskiego. Odnaleźć ją można między innymi w kamieniołomie Orlej, na terenie rezerwatu przyrody Dolina Potoku Rudno. Występują w nim również inne ciekawe skały: łupki i mułowce karbońskie oraz piaskowce i zlepieńce jurajskie.

Kolejną skałą związaną z permską aktywnością wulkaniczną na tym terenie jest melafir. Jego odsłonięcia zobaczyć można w starym kamieniołomie Belwender, nieopodal miejscowości Poręba Żegoty.

CZY WIESZ ŻE?

W melafirach występują czasem niewielkie skupienia agatów i ametystów.

GEOMORFOLOGIA

Geomorfologia terenu Parku bardzo mocno związana jest z budową geologiczną. W krajobrazie wydzielić można wyniesienia terenu, stanowiące zręby tektoniczne oraz obniżenia - rowy tektoniczne. Stoki wzgórz są przeważnie stosunkowo strome, natomiast wierzchowina ma często charakter dużej, płaskiej powierzchni.

Południowa część Parku to Dolina Wisły, która w tym miejscu jest dość szeroka. Wije się nią rzeka Wisła, na której brzegach zachowały się liczne starorzecza i zakola. Część z nich to odcięte od głównego nurtu rzeki koryta, nieco zarośnięte, ale nadal wypełnione wodą, stanowiące niezwykle ekosystem florystyczny i faunistyczny. Jednak istnieją też starorzecza dużo starsze, które zostały już dawno zarośnięte i zasypane. Dziś często wypełnione są torfem.

Zarośla nad Wisłą

Cały teren odwadniany jest dwoma głównymi potokami, będącymi lewymi dopływami Wisły. Pierwszy z nich to potok Rudno, mający swój początek już poza Parkiem, nieopodal miejscowości o tej samej nazwie. Przepływa on między innymi przez rezerwat przyrody Dolina Potoku Rudno, Dolinę Wrzosa oraz w pobliżu wzgórza Kajasówka. Drugim jest Regulka, płynąca z okolic miejscowości Regulice i Nieporaz, przez Alwernię i Okleśną. Jej głównym dopływem jest potok Brodło, na którym utworzono Zalew Skowronek.

FLORA

Położenie Rudniańskiego Parku Krajobrazowego na obszarze Jury Krakowskiej determinuje oczywiście jego wapienną budowę geologiczną i charakterystyczną dla tego obszaru rzeźbę terenu. Należy jednak pamiętać, że wapienne skały to nie tylko element krajobrazu, ale także, a może przede wszystkim podłoże, na którym rozwija i toczy się życie. Ekosystemy naskalne, rozwijające się na zrębowym wzgórzu zbudowanym z górnourajskich wapieni to jeden z typów siedlisk obserwowanych w Parku. Bardzo charakterystyczne dla wapiennych wzgórz jest stepowanie, co powoduje, że porasta je roślinność kserotermiczna, lubiąca miejsca o niskiej wilgotności i mocnym nasłonecznieniu. Uzupełniają ją murawy naskalne oraz zarośla tarninowe i płyty grądu. Z gatunków ciepłolubnych szczególnie cennych, podlegających ochronie prawnej, występują tu między innymi: dziewięcił bezłodygowy, kruszczyk szerokolistny, pierwiosnek lekarski i wyniosły, a także goryczuszka orzęsiona. Murawy kserotermiczne i naskalne w pierwszej kolejności kojarzą się tu oczywiście z rezerwatem przyrody Kajasówka, ale obserwowane są również na stokach wzniesień okalających dolinę potoku Rudno.

Murawa kserotermiczna w rezerwacie przyrody Kajasówka

Oprócz naskalnych muraw kserotermicznych, Rudniański Park Krajobrazowy charakteryzuje występowanie ekosystemów leśnych, łąkowych i rzecznych, które przeplatając się ze sobą tworzą niepowtarzalny krajobraz.

Ekosystemy leśne kojarzą się niemal natychmiast z samą doliną potoku Rudno, gdzie oprócz kwaśnej buczyny i grądu występują płyty różnego typu łągów, współtworzące ekosystem nadrzeczny. Gdzie indziej na terenie Parku, pierwotne zbiorowiska leśne uległy wyniszczeniu i zostały zamienione na łąki, pastwiska i pola uprawne.

Owoce kłokoczki południowej

Dno doliny potoku Rudno, w znacznej części podmokłe i trudno dostępne, porastają zbiorowiska łąkowe z roślinnością typowo bagienną. W niejednym miejscu obserwować można ogromne połacie wysokich traw, tworzące charakterystyczne i swoiste dla tego obszaru „zielone dywany”. Duże wrażenie sprawia również obfite skupienie chronionego skrzypu olbrzymiego, a także wiele innych występujących na terenie Parku roślin chronionych, jak choćby pióropusznik strusi, kłokoczka południowa, wawrzynek wilczełyko, parzydło leśne czy lilia złotogłów.

Tutaj też możemy spotkać ciekawą roślinkę jaką jest oman szorstki, który wedle miejscowych opowieści ma niezwykle właściwości odstraszające uporczywe komary, a nalewka z jego kwiatów ponoć usprawnia procesy intelektualne. W Dolinie potoku Rudno wartym uwagi jest także Wąwóz Wrzosa. To część doliny o długości zaledwie jednego kilometra, która swoją nazwę zawdzięcza dużym obszarom nieużytków pokrytych wrzosowiskami.

Dolina Potoku Rudno

Samica jaszczurki zwinki

FAUNA

Obszar Rudniańskiego Parku Krajobrazowego jest nie tylko ostoją osobliwych florystycznych, ale także i faunistycznych. Dolina potoku Rudno, z którą przeważnie wiążą się pierwsze nasze skojarzenia dotyczące tego Parku, jest domem wielu gatunków zwierząt związanych ze środowiskiem wodno – błotnym i leśnym. To tutaj znajduje się jedyne na niżu stanowisko kumaka górskiego – niewielkiego płaza o żnienicach w kształcie serca. Jest też kumak nizinny i inne płazy, jak choćby żaba trawna, ropucha szara i zielona czy traszki - zwyczajna i grzebieniasta. Występują tu także gady: jaszczurki, zaskroniec zwyczajny i żmija zygzakowata.

Z ptaków, prócz pospolitych gatunków związanych z terenami podmokłymi jak trzciniak, łożówka czy strumieniówka, uwagę zwraca między innymi obecność pliszki górskiej czy dzięcioła czarnego. W związku z faktem, iż południowe granice Rudniańskiego Parku Krajobrazowego wyznacza wolno płynąca rzeka Wisła, przyległa do niej część Parku jest ostoją wielu gatunków ptaków, zarówno tych, które zamieszkują te tereny na stałe, jak i obserwowanych przelotnie. Przyjeżdżając w te strony warto zaopatrzyć się w lornetkę, bo w tym jednym miejscu można zaobserwować wielu ciekawych przedstawicieli tej grupy zwierząt. Zobaczyć tu można: czaple, czajki, żurawie, łyski, perkozy, remizy, a także nasze pospolite, dostojne bociany.

Bocian biały

Wartym uwagi jest fakt, iż w tym jednym miejscu doliczono się aż 138 gatunków ptaków. To prawdziwy raj dla ornitologów. W związku z ogromnym bogactwem ptaków na tym terenie utworzono ścieżkę ornitologiczną „Łączany”, z kilkoma tablicami edukacyjnymi i urządzonymi punktami obserwacyjnymi.

Ślady działalności bobra

W latach 80-tych fauna Parku została wzbogacona o bobry, które wprowadzono tu w ramach reintrodukcji tych zwierząt w obszarze południowej Polski. Początkowo wsiedlono dwie pary bobrów i kotną samicę z dwoma młodymi, które w ciągu kolejnych niespełna dziesięciu lat rozrodziły się do kilkunastu osobników i zajęły odcinek potoku o długości około 5 km. Wybudowały także kilka tam i żeremi.

Z nasłonecznionym, ciepłym i suchym siedliskiem wapiennych wzgórz i eksponowanych do słońca zboczy związana jest ściśle kserotermiczna fauna. Wiele, bo ponad 90 gatunków jest tu ciepłolubnych motyli, a ich wybrani przedstawiciele to kraśnik sześciopłamek, modraszka Ikar, paź królowej i rusałka admirał. Sporo tu także ciepłolubnych ślimaków między innymi świdrzyk lśniący, ślimak łąkowy i bursztynka pospolita, a także przedstawiciele trzmielowatych. Wartym uwagi jest także występowanie na tym obszarze zagrożonego wyginięciem ślimaka – poczwarówki zwężonej.

Rusałka admirał

ZABYTKI

Klasztor w Alwerni – barokowy klasztor Ojców Bernardynów, budowany od XVII wieku, wielokrotnie przebudowywany.

Rynek w Alwerni – prostokątny rynek z zabytkową zabudową, którą stanowią domy z podcieniami z XVIII i XIX wieku.

Muzeum Pożarnictwa w Alwerni – najstarsze tego typu muzeum w Polsce z bogatym zbiorem eksponatów, związanych ze strażą pożarną.

Kościół w Porębie Żegoty – kościół pw. św. Małgorzaty i św. Marcina, zbudowany w 1762 roku, przebudowany w 1898 roku.

Kościół w Porębie Żegoty

Pałac w Porębie Żegoty – rokokowo-klasycystyczny pałac rodziny Szembeków, wybudowany w drugiej połowie XVIII wieku, otoczony parkiem. Dziś niestety stanowiący ruinę.

Kościół i plebania w Kamieniu – kościół z drugiej połowy XIX wieku z założeniem folwarczno-ogrodowym z przełomu XVIII i XIX wieku, między innymi z zabytkowym kamiennym lamusem oraz studnią.

Kościół w Kamieniu

OCHRONA PRZYRODY

Na terenie Rudniańskiego Parku Krajobrazowego współwystępują z parkiem inne formy ochrony przyrody. Są to rezerваты przyrody, pomniki przyrody, stanowisko dokumentacyjne oraz obszary Natura 2000.

REZERWATY PRZYRODY

Rezerwat przyrody to jedna z najwyższych form ochrony prawnej, którą obejmuje się wybitne, bardzo cenne obszary. Na terenie Parku występują dwa rezerваты chroniące zarówno elementy przyrodyżywionej, jak i nieożywionej. Należy pamiętać, że w rezerwacie przyrody można poruszać się tylko po wyznaczonych szlakach turystycznych lub dydaktycznych.

Rezerwat przyrody „Kajasówka”

- Data utworzenia: 1962 r.
- Powierzchnia: 11,83 ha

Jest to rezerwat przyrody nieożywionej obejmujący niewielką część wyniesienia zwanego Kajasówką, z najwyższym jego szczytem Bustrykiem. Położony jest we wschodniej części Parku. Chroni cenny ze względów geologicznych, duży zrąb tektoniczny, zbudowany z wapieni jurajskich. W jego północnej i południowej części znajdują się niewielkie, stare wyrobiska, w których odsłaniają się wspomniane skały, a także niewielka jaskinia. Celem ochrony jest również porastający wzgórze las oraz liczne zbiorowiska muraw kserotermicznych. Jednak te ostatnie w porównaniu z latami 60-tymi i 70-tymi znacznie zubożały i zostały zastąpione zarostami tarninowymi. Było to efektem zaprzestania wypasu bydła, prowadzonego tu do czasu powstania rezerwatu.

Rezerwat przyrody Kajasówka

Rezerwat przyrody „Dolina Potoku Rudno”

- Data utworzenia: 2001 r.
- Powierzchnia: 95,94 ha

Jeden z najmłodszych rezerwatów przyrody w Małopolsce o typie leśnym, położony w północno-wschodnim krańcu Parku. Chroni dolinę potoku Rudno ze zbiorowiskami łągu olszowego i olsu. Osobliwością florystyczną są stanowiska skrzypu olbrzymiego. Na terenie rezerwatu znajduje się stary kamieniołom porfiru „Orlej”. Zarówno on sam, jak i prowadzący do niego przepok również stanowią przedmiot ochrony.

Rezerwat przyrody Dolina Potoku Rudno

POMNIKI PRZYRODY

Na terenie Rudniańskiego Parku Krajobrazowego znajdują się 32 pomniki przyrody. Są to przede wszystkim cenne okazy drzew. W Alweri chronione są 3 drzewa: dąb szypułkowy, lipa drobnolistna oraz buk pospolity. W Porębie Żegoty, na terenie parku dworskiego i jego najbliższej okolicy chronionymi drzewami są: dęby szypułkowe, lipy drobnolistne, lipy szerokolistne, sosny wejmutki, a także tulipanowce amerykańskie i platan klonolistny. Natomiast w miejscowości Kamień chronione są: lipy drobnolistne i szerokolistne oraz kasztanowiec zwyczajny. Tą formą ochrony objęte są również typowo geologiczne obiekty: Gaudynowskie Skały oraz skałki i kamieniołom w Rusocicach.

STANOWISKO DOKUMENTACYJNE

Odśłonięcie geologiczne

Jedynie stanowisko dokumentacyjne na terenie Rudniańskiego Parku Krajobrazowego utworzone zostało w 1998 roku. Celem ochrony jest niewielkie odśłonięcie skalne, będące jednocześnie stanowiskiem paleontologicznym. Widoczny w nim jest profil z granicą jury środkowej i górnej, z bogatą fauną amonitową. Niestety miejsce to dziś jest nieczytelne i trudne do zidentyfikowania.

OBSZARY NATURA 2000

Obszar Natura 2000 „Rudno”

Specjalny obszar ochrony siedlisk o powierzchni 72,4 ha, położony we wschodniej części Parku. Obejmuje swym zasięgiem malowniczą Dolinę Wrzosa, część doliny potoku Rudno. Zlokalizowane są tu przede wszystkim siedliska nieleśne, w tym łąki trzęślicowe z kosańcem syberyjskim i goryczką wąskolistną. Występują wśród nich różne gatunki motyli, głównie modraszków. Na podmokłych fragmentach oraz w niewielkich zbiornikach wodnych licznie występują płazy, w tym traszki grzebieniaste. Znajduje się tu również stanowisko poczwarówki zwężonej.

Obszar Natura 2000 „Rudniańskie Modraszki – Kajasówka”

Jest to specjalny obszar ochrony siedlisk, znajdujący się w południowo-wschodniej części Parku i pokrywający się z nim tylko w niewielkiej części, w rejonie Kajasówki. Ma powierzchnię 447,2 ha. Na jego terenie znajdują się wapienne wzgórza, stanowiące zrąb tektoniczny oraz stosunkowo płaska powierzchnia z łąkami i pastwiskami. Głównym celem ochrony są tu siedliska łąkowe i zaroślowe, stanowiące miejsce życia kilku gatunków motyli, między innymi: modraszek telejus, modraszek nausitous, czerwończyk fioletek oraz skalnik driada. Ten ostatni jest bardzo rzadkim gatunkiem, zagrożonym wyginieciem.

Krajobraz Rudniańskiego Parku Krajobrazowego

WARTO ZOBACZYĆ

Na terenie Rudniańskiego Parku Krajobrazowego jest wiele bardzo ciekawych i cennych miejsc pod względem przyrodniczym czy kulturowym. Kilka z nich szczególnie warto odwiedzić.

OBIEKTY GEOLOGICZNE

Kajasówka

Kajasówka to wzgórze o długości około 2,5 km i maksymalnie do 300 metrów szerokości. Stanowi ono zrąb tektoniczny, czyli element wyniesiony względem otaczającego terenu, ograniczony strefami uskoku, powstały w związku z różnymi ruchami tektonicznymi. Tymi niższymi terenami, okalającymi zrąb Kajasówki są dwa zapadliska (rowy) tektoniczne: od północy zapadlisko Rybnej, od południa zapadlisko Cholerzyn-Półwieś. W południowej i wschodniej części wzgórze, w wielu niewielkich, starych kamieniołomach i ścianach skalnych, odsłaniają się białe-szare wapienie górnourajskie. Wapienie te powstały w stosunkowo płytkim morzu, które występowało na tym terenie w okresie jury. Można tu zaobserwować dwie odmiany wapienia: skaliste i uławiczone. Pierwsza z nich charakteryzuje się brakiem uławiczenia, a powstała w obrębie dużych podwodnych budowli zwanych rafami. Zbudowane są one głównie ze szczątków gąbek i sinic. Druga odmiana, odróżniająca się od pierwszej wyraźnym warstwowaniem, powstała z nagromadzenia się osadów wapiennych pomiędzy budowlami rafowymi. W obu odmianach wapieni licznie występują skamieniałości gąbek i liliowców.

Na terenie wzgórze znajduje się niewielka jaskinia Przegińska, posiadająca dwa otwory i korytarz o długości ponad 10 m. Samo wzgórze stanowi także bardzo dobry punkt widokowy. Na północy widoczne są głównie wzgórza Garbu Tenczyńskiego, natomiast na południu dolina Wisły i Karpaty. Duża część wzgórze od 1962 roku objęta jest ochroną w postaci rezerwatu przyrody nieożywionej.

Kajasówka

Odciski skamieniałości w wapieniach jurajskich

Kamieniołom Orlej

Duży, nieczynny kamieniołom porfirów Orlej, położony jest na północno-wschód od Alwerni, nieopodal miejscowości Głuchówki. Eksploatowano w nim porfir w latach 1932-1966. Dziś jego teren jest trudno dostępny, zarośnięty, lecz wyrobisko to jest jednym z najciekawszych obiektów geologicznych okolic Krakowa. Występujący tu porfir stanowi fragment intruzji subwulkanicznej (w postaci tak zwanego lakkolitu) wieku permskiego. Charakteryzuje się czerwoną barwą, zbitą teksturą i porfirową strukturą. W niektórych miejscach wyrobiska widoczne są porfiry o innych barwach, zmienione pod wpływem działania wód hydrotermalnych. W kamieniołomie występują dwa systemy spękań ciosowych: stożkowy i obwodowy. Skała ta używana była w drogownictwie i budownictwie kolejowym. W najwyższych partiach ścian kamieniołomu występują osady jurajskie: piaskowce, zlepieńce piaszczyste oraz wapienie piaszczyste.

W przekopie prowadzącym do kamieniołomu znajduje się tektoniczny kontakt porfiru z leżącymi na nim łupkami karbońskimi. Dobrze widoczna jest tak zwana aureola kontaktowa czyli strefa spieczenia i zmiany łupków, która nastąpiła pod wpływem ciepła i ciśnienia intruzji porfirowej. Widoczny jest tu również kontakt utworów karbońskich i jurajskich.

W czasie eksploatacji działała tu towarowa kolej wąskotorowa, łącząca kamieniołom ze stacją w Okleśnej, na której istniała rampa, gdzie następował przeładunek kamienia na wagony normalnotorowe.

Kamieniołom Orlej znajduje się na terenie rezerwatu przyrody Dolina Potoku Rudno.

Dolina Potoku Rudno

OBIEKTY PRZYRODNICZE

Dolina Potoku Rudno

To jeden z najcenniejszych obiektów przyrodniczych Rudniańskiego Parku Krajobrazowego. Jest typową doliną jurajską z doskonale zachowanymi zbiorowiskami leśnymi o unikalnym w skali całej Wyżyny Krakowskiej charakterze. Płaskie, w znacznej mierze bagniste i trudno dostępne dno doliny potoku, usiane starorzeczami, porośnięte jest interesującymi i specyficznymi płacami łągu olszowego i olsu. Należą one do najlepiej zachowanych na obszarze Jury Krakowsko – Częstochowskiej. Gdziekolwiek, na stokach północnych, w miejscach gdzie wapień jurajski wychodzi na powierzchnię, spotkać można buczynę karpacką. Na wierzchołkach przeważają kwaśne buczyny i skrawki borów mieszanych o różnym stopniu zniekształcenia.

W wielu miejscach, naturalne zespoły leśne zamienione zostały na łąki, pastwiska czy pola uprawne i wraz z pozostałymi płacami zbiorowisk leśnych tworzą unikatowy krajobraz całej Doliny, prezentujący duże bogactwo i różnicowanie ekologiczne przyrody ożywionej. Oczywiście wynika ono z dużego urozmaicenia siedlisk.

Najliczniejszą grupę ekologiczną roślin stanowią w dolinie gatunki żyznych gleb zasadowych, spotykane w buczynach i łąkach, na rudzicach i glebach brunatnych, ale także w zbiorowiskach łąkowych. Do grupy tej należą gatunki takie jak np. kopytnik pospolity, przylaszczka pospolita czy marzanka wonna.

Rysem szczególnym doliny Potoku Rudno, w porównaniu z innymi dolinami jurajskimi, jest duża obfitość gatunków przywiązanych do siedlisk łąkowych i olsowych. Ich przedstawicielami są świerżabek orzęsiony, śledziennica skrętołista, psianka słodkogórz czy kosaciec żółty.

Skrzyp olbrzymi

Bardzo rzadkie, ale obecne są tu gatunki kserotermiczne jak dzwonek brzoskwiniolistny czy lebiodka pospolita. Występują one gdzieś na wychodniach wapieni jurajskich, na skalistym podłożu wapiennym, w świetlistych drzewostanach łąkowych. Bogatsza jest flora górską reprezentowaną dla przykładu przez bez korallowy, żywiec gruczołowaty, parzydło leśne czy pióropusznik strusi. Największą osobliwością florystyczną są obfite skupienia bardzo rzadkiego w naszym kraju, chronionego skrzypu olbrzymiego. Na szczególnie uwagę zasługują również stanowiska kłokoczki południowej.

Fauna doliny potoku Rudno posiada charakter typowo leśny. Przeważają tu gatunki charakterystyczne dla miejsc cienistych, chłodnych i wilgotnych, ale nie brak też gatunków górskich. Z ptaków zobaczyć tu można np. ziębę, sójkę, dzwońca, świergotka, a także związaną ze środowiskiem wodnym pliszkę siwą czy łozówkę. Ze ssaków oczywiście kunę, sarnę, dziką czy zającą. Szerokie, bagniste dno doliny, usiane starorzeczami meandrującego potoku, stwarza dogodny do życia warunki licznej grupie zwierząt związanych ze środowiskiem wodno – błotnym. Należą do nich między innymi karczownik ziemnowodny, owadożerne rzęsortki, a po udanej reintrodukcji także bóbr. Liczni są tu też przedstawiciele płazów np. żaba wodna, trawna, rzekotka drzewna, ropucha szara czy różne traszki. Dolina potoku Rudno jest jedynym na niżu miejscem występowania kumaka górskiego. Spotkać tu można ponadto jaszczurki: zwinę i żyworódkę oraz padalca, a z węży najpospolitszy jest zaskroniec.

Kumak górski

CZY WIESZ ŻE?

Na terenie Parku, w dolinie potoku Rudno, znajduje się ostoja bobrów.

OBIEKTY KULTUROWE

Pałac w Porębie Żegoty

Jest to jeden z najważniejszych zabytków Poręby Żegoty i całego Parku. Pomimo tego, że w dużej części stanowi ruinę, warto się mu bliżej przyjrzeć i poznać jego historię. Pierwszy drewniany dwór powstał w tym miejscu w XVII wieku. Kolejną budowlą był obecny rokokowo-klasycystyczny pałac, powstający w kilku etapach, od XVII do XX wieku. Należał kolejno do rodów: Korycińskich, Szwarzenberg-Czernych oraz Szembeków. Znajdowała się w nim między innymi biblioteka z cennymi woluminami oraz zbiór dzieł sztuki. Niestety w 1945 roku pałac spłonął i do dziś nie doczekał się odbudowy. Na zachód od pałacu znajduje się rozległy park dworski z mauzoleum Szembeków, wybudowanym w latach 1920-1922. W parku istniała też sztuczna grota z posągami Neptuna. W otoczeniu pałacu, przy drodze w kierunku Alwerni, widoczne są stawy oraz kamienna figura św. Jana Nepomucena.

Ruiny Pałacu w Porębie Żegoty

Klasztor w Alwerni

Klasztor Ojców Bernardynów jest najcenniejszym zabytkiem Alwerni. Jego fundatorem był Krzysztof Koryciński. Znajduje się tu barokowy kościół pod wezwaniem Stygmatów św. Franciszka z Asyżu. Został zbudowany w latach 1625-1656, a rozbudowany na początku XVIII wieku oraz w latach 1797-1800, kiedy to dobudowano wysoką na 55 metrów wieżę. Jego wyposażenie stanowią między innymi barokowe nagrobki rodziny fundatora – Korycińskich oraz krucyfiks z 1624 roku umieszczony w ołtarzu głównym. W kaplicy bocznej znajduje się cudowny obraz Ecce Homo, przedstawiający Jezusa Miłosiernego, namalowany na płótnie i przyklejony do deski dębowej. Wedle tradycji pochodzi on z Konstantynopola, a został namalowany w połowie XV wieku. Pewnym jest, że do klasztoru trafił w 1686 roku.

Do obrazu pielgrzymowało wiele znanych osób. Byli tu między innymi: królowie polscy Jan III Sobieski i Stanisław August Poniatowski, kardynałowie Albin Dunajewski, Jan Puzyna, Adam Stefan Sapieha i Franciszek Macharski. Ponadto w kronice klasztornej są wzmianki o pielgrzymkach arcybiskupa Karola Wojtyły.

Obok kościoła znajduje się budynek klasztorny budowany podobnie jak kościół w pierwszej połowie XVII wieku i kilkakrotnie przebudowywany. Całość, położona na wzgórzu, otoczona jest parkiem i murami.

Klasztor w Alwerni

Muzeum Pożarnictwa w Alwerni

Muzeum mieści się w pomieszczeniach Ochotniczej Straży Pożarnej – remizie i hangarze. Zostało założone w 1953 roku przez Zbigniewa Gęsikowskiego, kiedy rozpoczęto zbiórkę eksponatów, ale dopiero w 1973 uzyskało status punktu muzealnego. Aktualnie znajduje się w nim ponad 1800 eksponatów związanych z pożarnictwem, około 2400 dokumentów archiwalnych oraz bogato zaopatrzona biblioteka pożarnictwa.

GDZIE WARTO WSTĄPIĆ

Zajazd Flamingo

Niewielki zajazd położony nad sztucznymi stawami - łowiskami, w miejscowości Poręba Żegoty. Smaczna kuchnia i najprawdziwszy wielbłąd w ogródku.

Więcej informacji na: www.zajazdflamingo.pl

Zalew Skowronek

Ośrodek wypoczynkowy położony na południe od Alwerni. Oprócz kąpieliska znajduje się w nim wypożyczalnia sprzętu wodnego, kort tenisowy, boiska do siatkówki i piłki nożnej, pole biwakowe i kawiarnia. Zalew stanowi również łowisko dla wędkarzy.

Więcej informacji na: www.alwernia.pl

Gospodarstwo Agro-Ekoturystyczne „Aurelka”

Niewielkie prywatne gospodarstwo położone w Okleśnej, w cichym i pięknym zakątku Parku, nieopodal Wisły. Możliwość korzystania ze zdrowej żywności wyhodowanej w gospodarstwie.

Więcej informacji na: www.agro-aurelka.pl

Zalew Skowronek

ŚCIEŻKI PRZYRODNICZE

Kajasówka

Ścieżka prezentuje budowę geologiczną zrębowego wzgórza Kajasówki oraz porastające je ciekawe gatunki flory. Rozpoczyna się ona przy parkingu w Przegini Duchownej. Wiedzie na szczyt wzgórza, skąd rozpościerają się piękne widoki na północ i południe. Następnie biegnie wzdłuż grzbietu w kierunku północno-wschodnim. Po drodze znajduje się kilka niewielkich, starych kamieniołomów z odsłonięciami wapieni górnourajskich. Jest to też miejsce obserwacji wielu gatunków charakterystycznych dla muraw naskalnych i kserotermicznych. Mijając ostatnie kamieniołomy, ścieżka schodzi ze wzgórza i biegnie do punktu startu północną stroną wzgórza, skrajem pól i lasem.

Przeście ścieżką w spokojnym tempie zajmuje około 2 godziny.

Kajasówka

TURYSTYKA AKTYWNA

NA PIECHOTĘ

Na terenie Parku znajdują się trzy oznakowane szlaki turystyczne PTTK. Najdłuższy z nich, niebieski, biegnący z północnego-zachodu na południowy-wschód, łączy kilka ciekawych miejsc i kompleksów leśnych.

— Niebieski szlak

Alwernia - Zalew Skowronek - Kamień - Czernichów

— Żółty szlak

Regulice - Alwernia - Rudno

— Czarny szlak

Rusocice – Kajasówka

Stary kamieniołom w Rusocicach

ROWEREM

Stosunkowo płaska i niewielka powierzchnia Parku, zachęca do zwiedzania go na rowerze. Znajduje się tu kilka oznakowanych ścieżek rowerowych, w tym część międzynarodowej, 700-kilometrowej trasy rowerowej Kraków - Morawy - Wiedeń Greenway (niebieski szlak).

— Niebieski szlak

Alwernia - Zalew Skowronek - Kamień - Rusocice

— Czerwony szlak

Zalew Skowronek - Poręba Żegoty - Gaudynowskie Skały - Brodła - Zalew Skowronek

— Czarny szlak

Kamień - Ratowa - Kamień

— Pomarańczowy szlak

Alwernia - Okleśna - Zalew Skowronek - Czarny Las - Brodła - Rezerwat przyrody Dolina Potoku Rudno - Zalas - Rudno

— Zielony szlak

Alwernia - Poręba Żegoty

KAJAKIEM

Dobrym sposobem obejrzenia wspaniałych krajobrazów Parku jest spływ Wisłą na kajakach. Z poziomu rzeki można zobaczyć wiele ciekawych miejsc oraz poznać wiele gatunków flory i fauny.

Płynąc na odcinku od Okleśnej do Łączan oglądać możemy zalesione wzgórza zrębowe, natomiast tuż nad samą rzeką, szczególnie w rejonie Kamienia i Łączan, warto zwrócić uwagę na niebywałą różnorodność ptactwa.

Dolina Wisły

TRASA DLA CIEBIE

Alwernia - Zalew Skowronek 3,3 - Gaudynowskie Skały 7,3 - Poręba Żegoty 8,7 - Alwernia 11,3 km.

Pieszna trasa łącząca kilka bardzo ważnych dla Parku i bardzo cennych obiektów. Łączna jej długość wynosi 11,3 km. Pierwszym punktem na trasie jest Alwernia - stosunkowo niewielkie miasteczko z pięknym rynkiem, Muzeum Pożarnictwa oraz Klasztorem Ojców Bernardynów. Stąd udajemy się w kierunku południowym, niebieskim szlakiem PTTK.

Kolejnym punktem trasy jest Zalew Skowronek, gdzie w ciepłe dni można wypocząć i zażyć kąpeli. Z tego miejsca, drogą przez las udajemy się do miejscowości Poręba Żegoty. Po drodze, po prawej stronie mijamy bardzo mocno zarośnięty, stary kamieniołom melafirów „Belwender”. Po dojściu do głównej drogi idziemy nią na wschód i skręcamy na północ, dochodząc po kilkuset metrach do Skałek Gaudynowskich - okazałych kilkunastometrowych form skałkowych, zbudowanych z wapienia górnourajskiego. Następnie wracamy do Poręby Żegoty, gdzie znajduje się ruina dworu Szembeków z drugiej połowy XVIII wieku oraz park dworski. Nieco dalej w stronę Alwerni zlokalizowany jest kościół św. Małgorzaty i św. Marcina, również zbudowany w 1762 roku. Po jego obejrzeniu wracamy do Alwerni.

Gaudynowskie Skały

wfosigw

wojewódzki fundusz
ochrony środowiska
i gospodarki wodnej
w Krakowie

RUDNIAŃSKI

Park Krajobrazowy

**Zespół Parków Krajobrazowych
Województwa Małopolskiego**
ul. Vetulaniego 1A, 31 - 227 Kraków

www.zpkwm.pl

Oddział Kraków
ul. Vetulaniego 1A, 31 – 227 Kraków
tel./fax 12 415 38 33, 12 415 72 21
e-mail: krakow@zpkwm.pl

Daunpol Sp. z o.o.
Wydawnictwo Kartograficzne
ul. St. Konarskiego 3, 01-355 Warszawa
tel./fax. 22-664-37-20, 22-664-50-91
www.daunpol-pilot.com.pl

ISBN 978-83-7475-898-7